

Όταν σε ανύποπτο χρόνο έλεγε ότι η Κύπρος ανήκει στους Κυπρίους, πλήρως μεγάλο τίμημα. Σήμεραιώθει δικαιωμένος όταν το ακούει από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας Δημήτρη Χριστόφια και τον πρωθυπουργό της Ελλάδας Γιώργο Παπανδρέου. Ο για 30 χρόνια δήμαρχος Λευκωσίας Λέλλος Δημητριάδης, βλέπει σήμερα να δημιουργείται κλίμα διχοτόμησης και θεωρεί ότι θα δαιμονοποιηθεί οτιδήποτε μοιάζει με το σχέδιο Ανάν. Με λύπη δηλώνει ότι σήμερα η Λευκωσία έμεινε πίσω από τις άλλες πόλεις.

Βλέπω να δημιουργείται κλίμα διχοτόμησης

ΛΕΛΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ: Θα δαιμονοποιηθεί οποιαδήποτε λύση μοιάζει με το σχέδιο Ανάν

Όταν ο πρωθυπουργός Γιώργος Παπανδρέου μίλησε για μπότες πατρίδες... μου έκανε μέγιστη εντύπωση που είπε να απαγκιστρωθούν ολίγον Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι από τις μπότες πατρίδες, γιατί αυτό πρώτη φορά λέγεται. Είναι συνέχεια του «Η Κύπρος ανήκει στους Κυπρίους».

Όταν το είπατε... υπέφερα αρκετά. Πληρώσατε το τίμημα της πολιτικής καριέρας; Όχι, διότι μετά από αυτό έγιναν δήμαρχος Λευκωσίας. Δεν ξαναδικηθήκατε όμως βουλευτική έδρα. Ποτέ δεν ήθελα να μπω κάτω από κόμματα. Έλεγα αστειευόμενος «εμένα δεν με κουμαντάρει η γυναίκα μου, θα με κουμαντάρει ο αρχηγός του κόμματος;» Ο δήμαρχος δεν μπορεί να ανήκει σε κανένα κόμμα. Τρία χρόνια μετά την εισβολή είπαμε να κάνουμε κοινό αποχετευτικό με τους Τουρκοκύπριους και κοινό πολεοδομικό σχέδιο Λευκωσίας. Δημιουργήσαμε μικτές επιτροπές οι οποίες συνεχίζουν μέχρι σήμερα να εργάζονται με τον ίδιο τρόπο. Αν το κόμμα μου είχε αντίθετη άποψη, τι θα γινόταν; Δεν θα υπήρχε πρόβλημα; Ο δήμαρχος εκλέγεται από όλους τους πολίτες, όχι από το συμβούλιο όπου εκπροσωπούνται τα κόμματα. Αν δεν γινόταν αυτή η συνεργασία με τον τότε «δήμαρχο» Μουσταφά Ακκιντζί, μπορεί να μην ήταν εφικτό το άνοιγμα της οδού Λιόδρας; Με τον Ακκιντζί δημιουργήθηκε μια σχέση εμπιστοσύνης. Ως αρχιτέκτονας πίστευε ότι δεν μπορεί να πωλν να μείνει πάντοτε μοιρασμένη. Και την πρώτη φορά που πήγαμε στο Βερολίνο, όταν ακόμη υπήρχε το τείκος, αποφασίσαμε να μην κάνουμε το δικό τους λάθος. Οι Ανατολικοβερολινέζοι έκτιζαν στη μέση του δρόμου για να μην μπορεί να ενωθεί η πόλη. Συμφωνήσαμε να μην επιτρέψουμε με τα έργα που θα κάναμε να μοιράσουμε μόνιμα τη Λευκωσία.

Καν ήταν ευγενικοί και μετά από δεκαπέντε λεπτά τους άκουγα να μιλούν με ευφορία. Η εκλογή Γιώργου Παπανδρέου έφερε ένα άλλο αέρα; Είναι γεγονός ότι η συμπεριφορά μας με την Ελλάδα είναι απαραίτητη. Ο Κώστας Καραμανλής δεν ήθελε να πάθει ότι και θείος του γι' αυτό επέλεξε να μείνει μακριά. Μιλώ κυνικά και ίσως με τρόπο ενοχλητικό. Οφείλω να πω ότι δεν κατηγορώ τον πολιτικό που λέει κάτι τέτοιο, διότι αν ήμουν κυβερνήτης της Ελλάδος δεν θα επέτρεπα για την Κύπρο να καταστραφεί η Ελλάδα. Ίσως να θυμούνται τι συνέβη στην Ελλάδα πιο παλιά. Ο Παπανδρέου άλλαξε αυτή τη νοοτροπία. Δεν μιλά για πολέμους, δεν φοβήθηκε να πάει στην Τουρκία πριν να έλθει στην Κύπρο και είπε να αφίσουμε τις μπότες πατρίδες μας λίγο μακριά. Το ενιαίο αμυντικό δόγμα... είναι κάτι που προσβάλλει τη δική μου νοομοσύνη. Αν μιλούμε για εγγύηση υπάρχει η Συνθήκη Εγγύησης. Τι θέλουμε το δόγμα και τα αστεία «casus belli»; Όταν χρειαζόταν ο ελληνικός στρατός στην Κύπρο ήταν απών και το '63 και το '67 και το '74 με διάφορες δικαιολογίες. Η Ελλάδα δεν είναι διατεθειμένη να μπει σε πόλεμο με την Τουρκία για την Κύπρο.

Βλέπετε λύση του Κυπριακού; Δεν είμαι πολύ αισιόδοξος. Βλέπω όμως με το Γ. Παπανδρέου- λόγω της προιστορίας του- μια αλλαγή. Έχει άνεση στο διεθνή τομέα, έβαλε δίπλα του νέους και μορφωμένους, τολμά να πει πράγματα που δεν είχε άλλος πρωθυπουργός. Αντιμετώπισε το Κυπριακό ως ένα θέμα που πρέπει να λυθεί με βάση τη σύγχρονη άποψη περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κανόνων της ΕΕ, δεν είχε να τιμωρήσουμε την Τουρκία. Υπάρχει το όριο της αξιολόγησης της Τουρκίας το Δεκέμβρη. Είναι βέβαιος ότι θα αξιοποιήσει ουσιαστικά αυτό το όριο. Ο πρόεδρος Χριστόφιας δεν μπορούσε να χαράξει αυτή τη γραμμή; Προσπαθεί αλλά έχει την αδυναμία ενός πολιτικού στην Κύπρο. Σκέφτεται και το κόμμα του και τη δική του θέση. Γιατί όταν είδε το σχέδιο Ανάν άφησε να νοηθεί ότι είναι κάτι που ασπάζεται και όταν αντιλήφθηκε ότι μπορούσε να χάσει την υποστήριξη του κόμματός του ή και του λαού το απέρριψε; Είναι έτοιμος να λύσει το Κυπριακό εντός των προσεχών μηνών; Όταν έχει την υποστήριξη του Γιώργου Παπανδρέου θα πρέπει να αισθάνεται καλύτερα.

Ζήσατε έντονα την εποχή του δημοψηφίσματος και δεχθήκατε κριτική. Ναι, και από μεγαλόσχημους. Μετανιώσατε για κάτι; Όχι, δεν μπορώ να πω ότι μετάνιωσα. Με κατηγορήσαν για αστεία πράγματα. Ότι «συνομήτιστα με τους Αγγλοαμερικάνους για να προωθήσω τα συμφέροντα των Τούρκων». Τους κίνησα αγωγή και πλήρωσαν και τα έξοδα. Είσαζε μέσα στη λίστα εκείνων που χρηματίστηκαν από τους Αμερικάνους για να στηρίξουν σχέδιο Ανάν; Όχι, αυτό δεν μου το είπαν. Ο εκφοβισμός που έκαναν στον κόσμο της Κύπρου δημιούργησε την περιφημη περιπέτεια ατμόσφαιρα. Πώς νιώθατε τότε; Πέρασα χειρότερα με πραγματικό κίνδυνο της ζωής μου την περίοδο που είπα ότι «η Κύπρος ανήκει στους Κυπρίους», αλλά όταν μου μπει μια ιδέα τη λέγω και δεν φοβούμαι. Πώς βλέπετε την πορεία των συνομιλιών; Δεν μπορώ να παρακολουθώ τη ακριβώς γίνεται αλλά φαίνεται ότι έχουν μια καλή χημεία οι δυο ηγέτες, μιλούν, δεν έχουν συμφωνήσει σε ουσιαστικά βασικά θέματα, τα οποία μόνο η Τουρκία και μεγάλες δυνάμεις μπορούν να λύσουν. Η Τουρκία θέλει σήμερα να λύσει το Κυπριακό; Η Τουρκία αυτή τη στιγμή δεν θέλει καθόλου, αφού δεν έχει την υποστήριξη του Γιώργου Παπανδρέου θα πρέπει να αισθάνεται καλύτερα.

και της Τουρκίας να γίνει κάτι εντυπωσιακό στο Κυπριακό. Θεωρείτε ότι αυτή είναι η τελευταία ευκαιρία; Θεωρώ ότι όσο αργότερα λυγιστούν οι ευκαιρίες. Και την εποχή του δημοψηφίσματος μιλούσα για τελευταία ευκαιρία. Ήταν η τελευταία ευκαιρία υπό εκείνες τις ευμενέστερες για μας συνθήκες, τώρα έγιναν χειρότερα τα δεδομένα για μας. Πριν πέντε χρόνια ήταν λιγότεροι οι έποικοι, λιγότερος ο οικοδομικός οργανισμός, ήταν λιγότερο απαιτητικοί οι Τούρκοι, σήμερα η οικονομική τους κατάσταση είναι καλύτερη. Όλα αυτά δεν μπορούν να τα κατανοήσουν μερικοί.

Από τη γενιά μου κανένας δεν ήταν κλέφτης

Σπάνια τα παιδιά καταφέρνουν να ξεπεράσουν τους γονείς. Ο Αχιλλέας είναι ικανός και ευσυνειδητός. Στο γραφείο δημιούργησε ένα εντελώς δικό του τομέα για τα ανθρωπίνια δικαιώματα και τα πνευματικά δικαιώματα. Μου φέρει κάποτε που μιλούμε, εγώ με την πρεμία του γέρου και εκείνος με τον ενθουσιασμό του νέου. Πρόσφατα στη Γιορτή του Κρασιού τραγουδούσατε από τα μικρόφωνα, δεν είδα την πρεμία του γέρου! Αυτό το κάνω και θα το κάνω ελπίζω αρκετά χρόνια. Η διασκέδαση είναι το λεμεσιανό γονίδιο; Ο πατέρας μου είναι Λεμεσιανός από το Κολάνι. Βγαίνω και διασκεδάζω συχνά. Η ιστορία τι θέλετε να γράψει για το Λέλλο; Ότι έκανα τη δουλειά μου όσο μπορούσα καλύτερα και όπως είπε ο Σεφέρης άφρασα «αχνάρια πάνω στο χιόνι» να υπάρχουν από τα βήματά μου. Νιώθετε ήσυχο με την συνειδησίση; Η συνειδηση ουδέποτε σε αφήνει ήσυχο διότι κάποιος έχεις και τις αμφιβολίες σου. Είστε η γενιά που έζησε τη σύγχρονη Ιστορία. Ζήσατε ως φοιτητές στο ίδιο σπίτι με δυο πρώην προέδρους της Δημοκρατίας; Στο Λονδίνο ήμουν συγκατοικός με τους Σπύρο Κυπριανού, Τάσο Παπαδόπουλο, Ανδρέα Μαυρομάτη, Μάρκο Σπινό και τον Δημητράκη Λιβέρα και είπαμε ότι πρέπει «να κυβερνήσουμε την Κύπρο». Όλοι μας σπουδάζαμε Νομικά στο Λονδίνο και εγώ όταν τελείωσα πήγα να κρατήσω δωμάτιο για να συνεχίσω σπουδές στο London School of Economics. Άρχισε ο αγώνας της ΕΟΚΑ και έμεινα στην Κύπρο. Είχαμε ένα ενθουσιασμό, δημιουργήσαμε την Ένωση Κυπρίων Φοιτητών του Λονδίνου. Είχαμε ωραίατα επεισόδια για το ποιος θα ήταν πρόεδρος. Έκανα εγώ το καταστατικό, ο Σπύρος Κυπριανού ήθελε να γίνει πρόεδρος, ο Τάσος Παπαδόπουλος αντέδρασε. Μετά από μααραθώνια συζήτηση αποφασίσαμε να δώσουμε αρκετά ώτα δικαιώματα του προέδρου στο γραμματέα για να ικανοποιηθούν και οι δυο! Η γενιά σας τι κατάφερε; Δεν μπορώ να πω τι κατάφερε, αλλά τουλάχιστον κλέφτης δεν ήταν κανένας από μας. Θέλαμε να βοηθήσουμε την πατρίδα μας, αλλά πιο πολύ από μένα αναλωθήκαν σε αυτό, θυσιάσαν την υγεία τους, την οικογένειά τους, πολέμησαν για την Κύπρο. Λάθη γίνονται, αλλά πώς άλλως μπορούσε να ήταν; Εγώ τσακώθηκα για τα πολιτικά μου καλύτερο μου φίλο, τον Τάσο. Και κουμπάρο σας... Ήμουν κουμπάρος στο Παρίσι στον πολιτικό γάμο που έκανε με τη Φωτεινή. Ήταν πολύ δυστυχημένη ώρα για μένα να τσακώσω με το φίλο μου, αλλά δεν μπορούσα να μην αντιδράσω στο μονοπάτι που ακολουθούσε ο Τάσος διότι το θεωρούσα καταστροφικό για την Κύπρο. Πώς σας αντιμετωπίσατε; Πολλά πράγματα άκουσα ότι λέχθηκαν για μένα, αλλά δεν τα λαμβάνω υπόψη. Εγώ ποτέ δεν έγραφα εναντίον των φίλων μου. Διαφωνίες και μάλιστα έντονες στο εθνικό θέμα, είχαμε.

Παλιά η Λευκωσία ήταν στην πρωτοπορία, τώρα ...

Πώς είναι η ζωή μακριά από τη Δημαρχία; Κλείνεται οκτώ χρόνια σε λίγες βδομάδες. Είχα ετοιμαστεί να φύγω μετά από 30 χρόνια δήμαρχος. Γύρισα στο γραφείο μου και μακάρι να είχα περισσότερο χρόνο. Γυρίζω σπίτι στις 7.30 το βράδυ. Τώρα έχω στόχο να εργάζομαι σπίτι τα απογευμάτα για να γράψω το βιβλίο μου. Έκανα την προεργασία και πρέπει να αρχίσω τη συγγραφή. Δεν θέλω να είναι πέραν των 150 σελίδων. Θα έχει φωτογραφίες, αυθεντικά έγγραφα, κάρτες, τα βραβεία που πήραμε. Θα το εκδώσω με δικό μου έξοδα μόνο και υπολογίζω να κυκλοφορήσει σε ένα χρόνο. Το βιβλίο θα γράφει πώς συμφώνησαν Ε/κ και Τ/κ Λευκωσιώτες για το καλό της πόλης τους. Πρόσφατα πήγαμε με τον Ακκιντζί και στη Βοστώνη της Αμερικής και στις Βρυξέλλες για να μιλήσουμε για τα δυο αυτά έργα, διότι πολλοί θεωρούν παράξενο το πώς συμφωνήσαμε τότε. Αυτό είναι το μεγαλύτερο επίτευγμά σας ως δήμαρχος; Ναι, αλλά και τα πολιτιστικά έργα, διότι όταν ανέλαβα το Δημαρχείο δεν υπήρχε τίποτα. Θα μπορούσα να γράψω μυθιστορήματα για το πώς εξεβίασα την Κυβέρνηση για να πάρω τη Πύλη Αμμοχώστου. Κανένα έργο κάποιας αξίας στο Δήμο Λευκωσίας όσο ήμουν δήμαρχος δεν έγινε από τον τακτικό προϋπολογισμό του Δημαρχείου. Ήταν όλα με

δωρεές ή χορηγίες. Ποιο θεωρείτε ως μεγαλύτερο λάθος σας ως δήμαρχος; Πολλά, αλλά δεν νομίζω να έκανα τα πολύ μεγάλα λάθη. Πώς βλέπετε σήμερα τη Λευκωσία; Έμεινε λίγο πίσω. Οι άλλες πόλεις έχουν το πρόσωπο της παλιάς εμάς, εμείς έχουμε την παλιά πόλη αλλά έμεινε εκεί. Παλιά είμαστε στην πρωτοπορία, τώρα δεν είμαστε. Γιατί; Δεν ξέρω τι συμβαίνει. Αν είσατε σήμερα δήμαρχος τι θα κάνατε; Διάφορα πράγματα, ο καθένας έχει τις νοοτροπίες του. Ο κάθε δήμαρχος πρέπει την περίοδό του να κάνει 1-2 σημαντικά έργα, υποδομής, θεσμών, πολιτιστικά κλπ. Εμείς κάναμε πράγματα για πρώτη φορά, είχαμε πρωτοβουλίες. Πριν 15 χρόνια είσατε δήμαρχος; Πάνω στην παλιά πόλη να γίνει από κάτω χώρος στάθμευσης, από πάνω πράσινο και είχαμε ζητήσει να κάνουν ένα τετραγωνικό μέτρο κέντρο της πόλης με ψηλή δόμηση, και το ΓΣΠ σε έκταση του ενός οικοπέδου να γίνει ένας λεπτός ουρανοξύστης των 30 και 40 ορόφων, ο οποίος θα ήταν σημείο αναφοράς για την πόλη. Αυτό κάνουν πολλές χώρες της Ευρώπης, δεν είναι κάτι που ανακάλυψα εγώ. Άρχισαν διάφοροι να φωνάζουν, ως συνήθως. Έμαθα πρόσφατα προς μεγάλη μου ευχαρίστηση ότι η Κυβέρνηση κλίνει προς αυτή τη λύση και το

σημερινό Δημοτικό Συμβούλιο υποστηρίζει αυτή την ιδέα. Μεγάλο έργο είναι η ανάπλαση της πλατείας Ελευθερίας. Ναι, και καλά γίνεται, διότι δεν νοείται πόλη χωρίς κέντρο. Προσπαθήσαμε στο παρελθόν αλλά δεν υπήρχαν τα χρήματα που υπάρχουν σήμερα. Το κέντρο της πόλης έχει έντονα προβλήματα με παραβατικότητα. Δεν είναι η μόνη πόλη στην Ευρώπη με προβλήματα. Δεν είναι τόσο τρομερό όσο το κάνουν τα ΜΜΕ. Το κέντρο έγινε σε ένα είδος γκέτο, αλλά προσπαθεί το Δημαρχείο να το σταματήσει. Ένα μεγάλο αίτιο είναι το ενοικιοστάσιο διότι δεν δίνει κίνητρα στους ιδιοκτήτες να φτιάξουν τα υποστατικά τους. Όταν περπατάτε και δείτε κάτι που σας ενοχλεί τηλεφωνήστε στο Δημαρχείο; Πάνω στην παλιά μου δημοτική γραμματέα την Αιμιλία και της το λέω. Ο κόσμος όταν σας δει στο δρόμο... με αποκαλεί «κύριε δήμαρχε» και απαντώ ότι δεν είμαι πια. Μου τηλεφωνούν όμως να μιλήσω στο Δημαρχείο. Με τη δήμαρχο Λευκωσίας... μιλούμε. Τι νοσταλγείτε από τη Δημαρχία; Την ικανοποίηση να δημιουργώ. Τι δεν νοσταλγείτε από τη Δημαρχία; Κάτι μονότονα συντεχνιακά τσακώματα μεταξύ των υπαλλήλων.